Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych.

Zeszyt VI. — Wydany i rozesłany dnia 2 marca 1872.

16.

Ustawa z dnia 23 lipca 1871,

którą nowy porządek miar i wag ustanowionym zostaje.

Zgodnie z uchwałą obu izb rady państwa widzę się spowodowanym rozporządzić co następuje:

Artykuł I.

Zasadą miar i wag prawnych jest metr.

Metr jest jednostką miar długości; z niego tworzą się jednostki miar powierzchni i bryłowatości.

Kilogram, równający się wadze decymetra sześciennego wody destylowanej w próżni powietrznej przy temperaturze + 4 stopnie termometru stustopniowego, jest jednostką wag.

Drobniejsze podziały jednostek miar i wag, tudzież ich wielkokrotne tworzą się według systemu dziesiętnego.

Artykuł II.

Miarą pierwotną jest sztaba szklana, w posiadaniu c. k. rządu będąca, której oś, w końcach sferycznych, przy ciepłocie topniejącego lodu, zmierzona, równa się 999·99764 milimetrów metra pierwotnego *(Metre prototype)*, w francuskiem archiwum państwa w Paryżu, złożonego.

Wagą pierwotną jest kilogram z kryształu górnego, w posiadaniu c. k. rządu będący, który w próżni powietrznej równa się 999997·8 miligramów kilogramu pierwotnego *(Kilogramme prototype)*, w francuskiem archiwum państwa w Paryżu w zachowaniu będącego.

Artykuł III.

Miary i wagi prawne są:

A. Miary długości.

Jednostka	. . . .	metr,
Drobniejsze podziały:	decymetr, równy	$^1/_{10}$ metra,
	centymetr, „	$^1/_{100}$ „
	milimetr, „	$^1/_{1000}$ „
Wielokrotne:	kilometr, „	1000 metrów
	miryametr, „	10.000 „

B. Miary powierzchni.

a) Powszechne:

kwadraty miar długości;

b) szczególne:

miary powierzchni ziemi.

Jednostka: ar równy . . . . 100 metrów kwadratowych,

wielokrotne: hektar . . . . 100 arów.

C. Miary bryłowatości.

a) Powszechne:

sześciany miar długości;

b) szczególne:

miary objętości.

Jednostka: litr równy . . . . 1 decymetr sześcienny,

drobniejsze podziały: decylitr równy . . . $1/10$ litra,

centylitr . . . . . $1/100$ „

wielokrotne: hektolitr . . . . . 100 litrów.

D. Wagi.

Jednostka . . . . kilogram,

Drobniejsze podziały: dekagram równy . . . . $1/100$ kilograma,

gram „ . . . . $1/1000$ „

decygram „ . . . . $1/10000$ „

centygram „ . . . . $1/100000$ „

miligram „ . . . . $1/1000000$ „

wielokrotne: beczka (Tonne) równa . . . . . 1000 kilogramów.

Artykuł IV.

Wzajemny stosunek miar i wag nowych do dawnych ustanawia się dla handlu jak następuje:

1 metr . . . . . . = 0·5272916 sążni wiedeńskich,

1 „ . . . . = 3 stopy 1 cal $11^{580}/_{1000}$ linii,

1 „ . . . . = 1·286077 łokci,

1 kilometr . . . . = 0·131823 mil austr. (pocztowych),

1 miryametr . . . . = 1·318229 „ „ „

1 centymetr . . . . = 0·094912 miar (do koni),

1 sążeń wiedeński . . = 1·896484 metrów,

1 stopa . . . . . . = 0·316081 „

1 łokci . . . . = 0·777558 „

1 mila austr. (pocztowa) = 7·585936 kilometrów,

1 „ „ „ = 0·7585936 miryametrów,

1 miara (do koni) . . = 10·53602 centymetrów.

Miary powierzchni.

1 metr□ . . . . . = 0·278036 sążni□,

1 „ . . . . . . = 10·00931 stóp□,

1 ar . . . . . . = 27·80364 sążni□,

1 hektar . . . . . = 1·737727 morgów austryackich,

1 miryametr□ . . . = 1·737727 mil□, „

1 sążeń □ . . . . . . = 3·596652 metrów □,
1 stopa □ . . . . . = 0·099907 „
1 morg niż. austr. . . = 57·54642 arów,
1 „ „ „ . . = 0·5754642 hektarów,
1 mila □ austr. . . = 0·5754642 miryametrów □.

Miary bryłowatości.

1 metr sześcienny . . = 0·146606 sążni sześciennych,
1 „ „ . . = 31·66695 stóp „
1 sążeń „ . . = 6·820992 metrów „
1 stopa „ . . = 0·03157867 „ „

Miary objętości do przedmiotów sypkich.

1 hektolitr . . . . . = 1·626365 mierzyc wiedeńskich,
1 litr . . . . . = 0·01626365 „ „
1 mierzyca wiedeńska . = 0·6148682 hektolitrów,
1 „ „ . = 61·48682 litrów.

Miary objętości do płynów.

1 hektolitr . . . . . = 1·767129 wiader wiedeńskich,
1 litr . . . . . = 0·7068515 miar „
1 wiadro wiedeńskie . = 0·565890 hektolitrów,
1 miara „ . = 1·414724 litrów.

Wagi.

1 kilogram . . . . = 1·785523 funtów wiedeńskich,
= 1 funt $25^{137}/_{1000}$ łutów,
1 dekagram . . . . = 0·571367 łutów wiedeńskich,
1 beczka . . . . . = 1785·523 funtów „
1 kilogram . . . . = 2 funty cłowe,
1 „ . . . . = 2·380697 funtów aptekarskich,
1 „ . . . . = 3·562928 grzywień wiedeńskich srebra,
1 gram . . . = 0·286459 wagi złota dukatowego,
1 „ . . . . = 4·855099 karatów wiedeńskich,
1 „ . . . . = 0·06 łutów pocztowych,
1 funt wiedeński . . = 0·560060 kilogramów,
1 cetnar „ : . = 56·0060 „
1 łut „ . . = 1·750187 dekagramów,
1 cetnar cłowy . . = 50 kilogramów,
1 funt „ . . = 0·5 „
1 „ aptekarski . . . = 0·420045 kilogramów,
1 grzywna wied. srebra = 0·280668 „
1 waga złota dukatow. = 3·490896 gramów,
1 karat wiedeński . . = 0·205969 „
1 łut pocztowy . . . = 16·666667 „

Artykuł V.

Od dnia 1 stycznia 1876 te tylko miary i wagi w obrocie publicznym używane będą, które w artykule III są wymienione.

Od tego terminu używanie dotychczasowych miar i wag prawnych, w miejsce których zaprowadzają się miary i wagi wyżej wzmiankowane, jak nie mniej używanie karatu tudzież miary do oleju i oliwy, będzie w obrocie publicznym zabronione.

Co się atoli tyczy używania nowych miar do pomiaru gruntów, rząd mocen jest termin zaprowadzenia nowych miar według potrzeby przedłużyć.

Artykuł VI.

Ktoby w obrocie publicznym używał nie prawnych miar, wag i aparatów do mierzenia (artykuły V, XVII, XVIII, ten oprócz konfiskaty tychże miar i wag karany będzie grzywną od 5 do 100 zł. bez względu na zachodzące w danym razie postępowanie według ustawy karnej. Ponowne popełnienie przestępstwa uważane będzie przy wymiarze kary za okoliczność obciążającą. Grzywny wpływają do kasy gminnej ubogich, tego miejsca, w którem przestępstwo zostało popełnione.

W razie niemożności ściągnięcia grzywny, zamiast tejże następuje areszt, w stosunku pięć złotych do jednego dnia.

Artykuł VII.

Przy wykonywaniu kontraktów, zawartych przed wzmiankowanym terminem (artykuł V) i na zasadzie dawnych miar i wag, zamiana na nowe miary i wagi ma nastąpić według stosunków, w artykule IV wymienionych.

Artykuł VIII.

Używanie nowych miar i wag w obrocie publicznym od dnia 1 stycznia 1873 wtedy tylko jest dozwolone, jeżeli interesowani na to się zgodzą.

Przemysłowcy zaś, trudniący się kupnem i sprzedażą w lokalu publicznym, jeżeli chcą używać miar i wag nowych, winni obwieścić o tem za pomocą napisu w tymże lokalu wywieszonego, i umieścić tamże tabelę, stosunek miar i wag dotychczasowych do nowych, wyjaśniającą.

Artykuł IX.

Podług wierzytelnych kopii miary piewotnej i wagi piewotnej (artykuł II) będą sporządzone i należycie utrzymywane autentyki miar i wag.

Artykuł X.

Do przedsiębrania prac technicznych, tyczących się sporządzania i uwierzytelniania kopii miary pierwotnej i wagi pierwotnej, tudzież autentyków dla urzędów miar i wag (Aichämter), jakoteż w ogólności do wykonania ustawy niniejszej i utrzymywania trwałego porządku w systemie miar i wag, ustanawia się jako organ techniczny c. k. komisyą główną miar i wag (k. k. Normal Aichungs-Commission) z siedzibą w Wiedniu, która wejdzie w życie natychmiast po ogłoszeniu porządku miar i wag.

Artykuł XI.

W obrocie publicznym te tylko miary, ciężarki i wagi mogą być używane, które są należycie sprawdzone i ostemplowane.

Sprawdzaniem i stemplowaniem miar, ciężarków i aparatów (cechowaniem) zajmują się urzędy publiczne miar i wag, do tego ustanowione, i które też we wzory miar i wag do tego potrzebne, będą zaopatrzone.

Za sprawdzanie i stemplowanie pobierana będzie opłata, ustanowić się mająca w drodoe administracyjnej z uwzględnieniem stosunków krajowych.

Artykuł XII.

Wina, piwa i spirytusy, które sprzedawane bywają w beczkach, mogą być oddawane kupującemu tylko w takich beczkach, na których ilość litrów, onych objętość wyrażająca, za pomocą przepisanej cechy jest uwierzytelniona.

Wyjątek stanowią pod tym względem tylko wina, piwa i spirytusy zagraniczne, sprzedawane dalej w beczkach oryginalnych.

Artykuł XIII.

Do sprawdzania i stemplowania przyjmowane będą tylko następujące miary i wagi:

Miary długości:

20, 10, 5, 4, 2, 1 metrów,
5, 2 decymetry.

Miary objętości:

100, 50, 20, 10, 5, 2, 1 litrów,
5, 2, 1 decylitrów,
5, 2, 1 centylitrów.

Nadto może mieć miejsce sprawdzanie i cechowanie ćwierci hektolitra, tudzież dalszych litra podziałów na połowy.

Wagi.

20, 10, 5, 2, 1 kilogramów,
50, 20, 10, 5, 2, 1 dekagramów,
5, 2, 1 gramów.

Do ciężarków używanych przy sprzedaży towarów złotych i srebrnych, tudzież do wag aptecznych, dodać jeszcze należy ciężarki po 50, 20, 10, 5, 2, 1 centygramów, a do wag menniczych i jubilerskich ciężarki po 5, 2, 1 miligramów.

Najmniejszym ciężarkiem dla wag decymalnych jest 1 gram, dla wag centezymalnych 1 dekagram.

Do próbowania wagi zboża używane będą ciężarki po 100, 40, 20, 10, 4, 2, 1, 0·4 i 0·2 gramów, reprezentujące wagę onychże pięćset razy wziętą t. j. 50, 20, 10, 5, 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1 kilogramów. Jako miara próbna służy miara objętości (hektolitr próbny), którego objętość równa się pięćsetnej części hektolitra.

Artykuł XIV.

Zboczenia od prawdziwej wartości, przy sprawdzaniu miar i wag dopuszczalne, określone będą w drodze rozporządzenia.

Artykuł XV.

Właściciele miar i wag, w obrocie publicznym do mierzenia i ważenia używanych, winni takowe przekładać peryodycznie do ponownego sprawdzenia, a to w terminach oddzielnemi przepisami ustanowionych.

Ktoby miar, od prawdziwej wartości różniących się bardziej, niż to jest prawnie dozwolonem (artykuł XIV), w obrocie publicznym używał, będzie karany według postanowień artykułu VI.

Artykuł XVI.

Rozmaite rodzaje wag, w artykule XIII wymienione, powinny mieć odmienną formę dla łatwego odróżnienia.

Artykuł XVII.

Tak zwaną siłę konia, w mechanice przemysłowej za jedność do mierzenia siły dynamicznej używaną, ustanawia się na 75 kilogram-metrów, t. j. na 75 kilogramów w jednej sekundzie na metr w górę podniesionych.

Wymiar ten ma służyć w obrocie publicznym za podstawę przy obliczaniu siły maszyny lub motoru i przy rozstrzyganiu przypadków spornych.

Artykuł XVIII.

Te tylko alkoholometry, saccharometry i gazomierze mogą być używane w obrocie publicznym, które są należycie ostemplowane.

Nowe gazomierze już 1 stycznia 1873 w myśl postanowień ustawy niniejszej urządzić należy.

Artykuł XIX.

Ustawa niniejsza nie wzbrania używania mili morskiej, równej sześćdziesiątej części stopnia równika, ani też beczki okrętowej, ustawą z dnia 15 maja 1871 Dz. u. p. Nr. 43 dla obrotu morskiego przepisanej.

Artykuł XX.

Skład i zakres działania c. k. komisyi głównej miar i wag, instrukcya dla publicznych urzędów miar i wag, postępowanie przy sprawdzaniu i stemplowaniu miar i wag, onychże forma, konstrukcya i sygnatura, wszystko to uregulowane będzie osobnemi przepisami wykonawczemi.

Artykuł XXI.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się ministrowi handlu.

Wiedeń, dnia 23 lipca 1871.

Franciszek Józef r. w.

Hohenwart r. w. **Schäffle** r. w.

17.

Rozporządzenie ministerstwa handlu z d. 17 lutego 1872,

którem w wykonaniu artykułu X porządku miar i wag z dnia 23 lipca 1871 komisya główna miar i wag ustanowiona zostaje.

§. 1.

Komisya główna miar i wag (k. k. Normal Aichungs Commission) jest najwyższym organem technicznym do miar i wag. Podlega ona ministrowi handlu, ma siedzibę w Wiedniu i używa tytułu: c. k. komisya główna miar i wag.

§. 2.

Komisya główna miar i wag ma uregulować wszystkie przedmioty dotyczące technicznej strony miar i wag, i czuwać nad tem, aby sprawdzanie tychże odbywało się wszędzie według jednozgodnych przepisów.

W szczególności zadaniem komisyi głównej miar i wag jest:

1. Wydać przepisy tyczące się materyału, kształtu, znaków i innych własności miar i wag, tudzież co do granicy błędów jakiej urzędy miar i wag trzymać się winny; oznaczyć

które rodzaje wag w obrocie publicznym lub do celów szczególnych używane być mają i ustanowić warunki przypuszczenia takowych do ostemplowania; wydać przepisy co do urządzenia narzędzi do mierzenia, objętych porządkiem miar i wag, jakoteż co do stempli, i rozstrzygać w przedmiocie przypuszczenia innych narzędzi do sprawdzenia i ostemplowania;

2. zarządzać wygotowanie i uwierzytelnienie kopii miar pierwotnych, autentyków miar i wag, tudzież wzorów miar i wag i zaopatrzenie urzędów miar i wag we wzory i w aparaty do sprawdzania potrzebne;

3. określić postępowanie przy sprawdzaniu i stemplowaniu zachowywać się mające, czynić wnioski co do opłat przez urzędy miar i wag pobierać się mających i nareszcie wykonywać kontrolę nad technicznemi władzami nadzorczemi.

§. 3.

Komisya główna miar i wag składa się:

1. z dyrektora,

2. z asesorów, którzy w przypadkach, w rozporządzeniu niniejszem określonych, zbierają się z dyrektorem i pod przewodnictwem tegoż na wspólną obradę.

Skład komisyi będzie ogłoszony urzędownie.

§. 4.

Dyrektora któremu służy tytuł i charakter rzeczywistego radcy ministeryalnego, mianuje Cesarz na przedstawienie ministra handlu.

Asesorów, których ilość zależeć będzie od potrzeby, powołuje, na przedstawienie dyrektora, minister handlu, na przeciąg lat pięciu. Za prace swoje nie pobierają oni żadnego wynagrodzenia, atoli, jeżeli siedziba ich znajduje się po za obrębem Wiednia, otrzymują w razie powołania dyety i koszta podróży a to według VI klasy dyet, wyjąwszy gdyby mieli prawne pretensye do większej należytości.

§. 5.

Uchwale walnego zgromadzenia podlegają wszelkie środki ogólnego znaczenia, przez komisyę główną miar i wag zarządzić lub przygotować się mające, w szczególności zaś: określenie zasad naukowych podług których miary i wagi mają być sporządzane, ustanowienie porządku sprawdzania, przedkładanie wniosków względem ustanowienia opłat, zmiany i uzupełnienia onych, wydanie instrukcyi dla urzędów miar i wag i stawianie wniosków co do wydania przepisów policyjnych odnoszących się do miar i wag.

§. 6.

Zgromadzenie walne zwołuje dyrektor w razie potrzeby, atoli przynajmniej raz na rok, oznajmiając przedmioty obrad. Nadto, w przypadkach naglących, lub jeżeli przedmiot jest mniejszej wagi, narada i uchwalenie może nastąpić za pomocą wotów pisemnych, wyjąwszy gdyby przynajmniej dwóch członków komisyi zażądało obrady ustnej.

Aby uchwała walnego zgromadzenia była ważną, potrzeba do tego większości głosów obecnych, w razie zaś pisemnego uchwalania, większości wotów w terminie przez dyrektora wyznaczonym, nadeszłych. Jeżeli głosy dane na piśmie rozstrzelą się tak, że większość bezwzględna nie może być osiągniętą, i jeżeli takowa nie da się osiągnąć nawet przez ponowienie pisemnego głosowania, zarządzić należy ponowne głosowanie ustne na walnem zgromadzeniu.

W razie równości głosów rozstrzyga zdanie dyrektora.

W razie nieobecności dyrektora prezyduje w zastępstwie najstarszy wiekiem asesor.

§. 7.

Wygotowanie przedłożeń do obrady na walnem zgromadzeniu i wykonanie uchwał tegoż, jakoteż przedsiębranie wszelkich czynności do komisyi głównej miar i wag, należących a walnemu zgromadzeniu w §. 5 nie zastrzeżonych, ma miejsce pod odpowiedzialnością dyrektora, i tenże wszystkie akta komisyi głównej miar i wag podpisywać winien.

Dyrektor pod własną odpowiedzialnością mocen jest poruczać asesorom w Wiedniu zamieszkałym załatwianie szczególnych czynności lub całych działów czynności technicznej natury, za co asesorowie ci pobierać będą odpowiednie wynagrodzenie.

W przypadku trwałej nieobecności dyrektora, minister handlu wyznacza na jego przedstawienie zastępcę z pomiędzy asesorów w Wiedniu zamieszkałych.

§. 8.

Do załatwiania czynności, do komisyi głównej miar i wag, należących, dodane będzie dyrektorowi odpowiednie grono urzędników. Takowe składa się po części z urzędników stałych, po części z osób czasowo zatrudnionych, które dyrektor przyjmuje gdy, i na jak długo, potrzeba.

§. 9.

Urzędnikami stałymi są: sekretarz ministeryalny i koncepista ministeryalny, dwaj urzędnicy techniczni z tytułem nadinspektora i inspektora, oficyał rachunkowy i oficyał kancelaryjny.

Urzędnicy stali, z wyjątkiem obudwu techników, należą do etatu służby ministerstwa handlu i będą przydzieleni do komisyi głównej miar i wag przez ministra handlu. Obudwóch urzędników technicznych mianuje minister handlu.

§. 10.

Dyrektor obowiązany jest wygotować corocznie, w terminie przez ministra handlu wyznaczonym, preliminarz dochodów i wydatków w roku przyszłym spodziewanych i przedłożyć takowy ministrowi handlu do zatwierdzenia i wciągnięcia w budżet. Tenże obowiązanym jest przedkładać ministrowi handlu corocznie, najpóźniej do końca lutego, rachunek roczny, dołączając wykaz zapasu materyałów tudzież onych przybytku i ubytku wraz z odnośnemi protokołami rewizyi.

§. 11.

Dyrektor ma zupełne prawo asygnowania w granicach kredytów miesięcznych, na zasadzie zatwierdzonego preliminarza otwartych i pod warunkiem nieprzekraczania poszczególnych rubryk tegoż. Urząd płatniczy ministeryalny, w miesięczne kwoty dotacyi zaopatrywany, będzie wypłaty za pisemną asygnacyą dyrektora uskuteczniać, kwoty wpływające odbierać i jak jedne tak drugie zaciągać w rejestr.

§. 12.

Komisya główna miar i wag zostaje w bezpośrednich stosunkach z technicznemi organami nadzorczemi i ma prawo wydawać im rozporządzenia tyczące się przedmiotów do jej zakresu działania należących.

§. 13.

Komisya główna miar i wag obowiązana jest przekładać corocznie ministrowi handlu sprawozdanie jeneralne o stanie sprawdzania, na podstawie wykazów czynności, przez organa nadzorcze dostarczonych, wypracowane, jak nie mniej o swojej własnej działalności.

Banhans r. w.